

Les últimes lletres

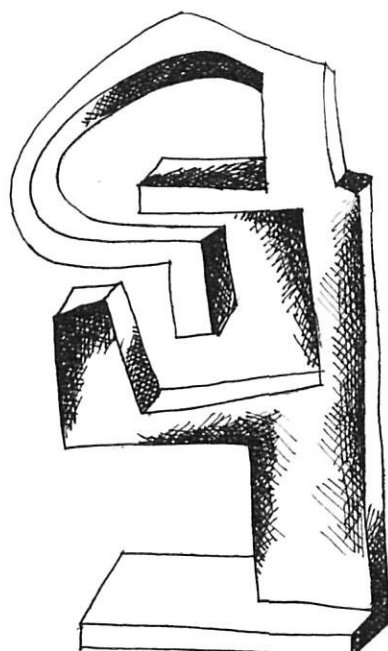
UN POU EN EL DESERT

SILVIA MANZANA, *Oasi*.
Premi Narració Marià Vayreda
(dels Premis Ciutat d'Olot) 1988.
Columna-El Pont de Pedra, Girona 1993.

Tres anys després de la primera edició d'*Oasi*, la novel·la de Sílvia Manzana reapareix per encapçalçar la novella editorial gironina Columna-El Pont de Pedra. Amb aquesta obra l'autora reprèn la trajectòria literària iniciada amb *Tendra és la nit* (Premi Just M. Casero 1987), narració breu que va assolir un ressò considerable entre el públic lector.

De fet, i malgrat que es tracta d'obres ben diferents, ambdues narracions presenten molts punts de contacte. Recordem què hi havia a *Tendra és la nit*: un segment –en un entorn domèstic– de la vida d'una dona frustrada per una experiència matrimonial poc gratificant que aconseguia de trobar, a través d'unes vivències extrasensorials, el sentit de la seva existència, personificat en l'home que encaixava a la perfecció amb el seu ideal de l'amor. El sentiment amorós, per tant, es convertia en la clau de volta per donar sentit a una realitat absurda, marcada per la soledat i la incomunicació. També en *Oasi* s'amaga la mateixa concepció del viure, entès com una supervivència dolorosa –«La vida és una selva, la societat una altra, i l'interior de les persones ho és més que res»– en la qual hom té, no obstant, la possibilitat de superar la buidor i la solitud a través de l'amor –o la tendresa. Existeix sempre una porta de sortida, doncs; o, en paraules de l'autora, un oasi. En aquest sentit, la citació, a *Tendra és la nit*, d'una frase extreta d'*El Petit Príncep* –«El que embelleix el desert és que amaga un pou en algun lloc»– esdevé essencial per explicar, en forma metafòrica, aquesta visió del món.

Com la narració anterior, la segona novel·la de Manzana parteix de situacions i imatges extretes de la quotidianitat, per descriure, en aquest cas, tres capítols –tres episodis sentimentals– de l'itinerari biogràfic d'un personatge femení: una periodista, separada del seu marit i amb una filla desitjada, que assoleix el seu equilibri sentimental i personal, després d'unes relacions amoroses poc o gens satisfactòries, amb l'aparició d'una figura a través de la qual coneix, finalment, una felicitat insospitada. Aquests fets, però, serveixen també per reflectir l'evolució interior de la protagonista, una noia vulnerable i insegura que es veu forçada a prendre una determinació: l'elecció entre servir un matrimoni sense fills amb un home immadur, egoista i irresponsable i la possibilitat d'ésser mare, amb la contrapartida de la soledat. Situació conflictiva que conduirà la protagonista, per un procés de conscienciament, a la constatació de la mesquinesa de la seva vida matrimonial i a un replantejament de la seva existència, situant-se

en un nou estadi moral, en què la resignació davant un viure insubstancial donarà pas a la suposició de la felicitat com a rept. La concreció d'aquests anhels es produirà en el tercer capítol del llibre, amb la relació amorosa entre la figura central de la novel·la i un conegut actor nord-americà. Abans, però, la protagonista haurà viscut amb un company periodista una fugaç aventura sentimental, sorgida inesperadament en l'exòtic context de Casablanca, mitificat pel film del mateix nom que apareix com a teló de fons de la història amorosa (les resonàncies cinematogràfiques, com ocorria a la narració anterior, tenen en *Oasi* una presència important), després d'una convivència àrida i incòmoda com la desèrtica regió marroquina que, en un viatge professional, els personatges han hagut de travessar.

Oasi, com *Tendra és la nit*, és una narració de lectura fàcil i entretinguda. Malgrat els tòpics i situacions estereotipades –o hauria de dir massa quotidianes?– de què se serveix l'autora, la novel·la confegeix, a parer meu, un producte original i ben resolt. Manzana ho aconsegueix a través d'un precís domini de la tècnica i d'un llenguatge fluid, mitjançant el qual sap donar forma als sentiments i sensacions dels seus personatges d'una manera ben personal. Tal vegada el llibre hauria guanyat interès, no obstant, si l'autora hagués continuat mantenint aquells elements d'intriga i fantasia que, perfectament dosificats, feien de *Tendra és la nit* una narració profundament unitària i seductora per al lector.

Bibiana Corominas Abad

LLEGIR COM VEURE

ASSUMPCIÓ CANTALozELLA.

La visita de Truda,
Ed. L'Eix Editorial,
col. Llibres del Segle, Girona 1993.

Seguint la trajectòria novel·lística d'Assumpció Cantalozella, ens adonem que abasta un ampli període de la nostra història recent. Si *Escubidú* se centrava en el trienni 1962-1964 retratant la resistència d'una generació nova al franquisme, *La ciutat*, centrada en el lapse de 1974 a 1975, exposava les darreres seqüeles d'una dictadura agònica, mentre que *Sauló* s'emmarcava en la crisi d'identitat d'uns personatges, un cop assentada la democràcia (1978). En les tres novel·les, narrades des de la perspectiva d'un personatge, el marc espacial era el binomi Selva (Santa Coloma) - Girona. Amb *La visita de Truda*, el marc temporal se situa a finals de 1989, però en l'escenari d'una Barcelona pre-olímpica. Dues famílies de l'alta burgesia es veuen, de sobte, afectades per la visita de la cosina Truda que, procedent de París, ve a acomplir un pla minuciosament traçat. Tanmateix, de forma paral·lela, es produeix un trasbals en les relacions personals, que sobrepassarà l'àmbit d'actuació de la protagonista i suposarà una catarsi amb efectes de signe diferent en cadascú. La visita de la jove cosina esdevé així el reactiu que farà esclatar un joc de tensions latents darrera l'aparent placidesa d'unes relacions familiars.

Dues intrigues, amb mòbils econòmics, es van interposant al llarg de la narració al costat de l'evolució afectiva dels personatges. Aquests, per superar llur frustració, s'immergeixen en el seu passat buscant una alternativa ni que sigui efímera. La introspecció serà el procés que permetrà copsar les seves mancances afectives i les vies per resoldre-les. Assumpció Cantalozella aprofundeix en la psicologia dels personatges, sobretot els femenins. L'ordenació dels plans narratius es fa seguint l'òptica de cada protagonista. A aquest fi, la novel·la es desenvolupa en seqüències que es van interseccionant oferint un perspectivisme múltiple. Aquest joc de miralls, lluny de caure en la disgregació, resta, al contrari, perfectament conjuntat, esdevenint un macroretrat de família, a la manera de les telesèries. El diner i el sexe són els eixos al voltant dels quals gravitarà la diferent evolució de cadascú. La superficialitat i la imminència presideixen les relacions interpersonals, abocades a un profunda sensació de buit.

Compartimentant els capítols, l'autora introdueix dos intermezzos (com els anomena) en què un personatge extern -Gonçal- fa de veu monitòria del desenllaç de la novel·la. Gonçal és l'oncle comú que, allunyat dels interessos de la resta de personatges, prendrà una decisió que posarà en evidència la fragilitat dels llaços establerts. Ell és el punt de partida de la novel·la i el que la clourà des del seu exili familiar. Seguint la línia de les novel·les anteriors, sovintegen les referències a la si-

tuació política del moment (assassinat de Muguruza, caiguda de Ceausescu, enderrocament del mur de Berlín...) Tanmateix, a *La visita de Truda*, no condicionen tan directament les accions que s'hi desenvolupen. Hi són, sí, però com un referent més circumstancial que no pas ideològic, més cultural que no pas vivencial.

Una importància cabdal hi tenen les descripcions ambientals, que retraten, tant com les actuacions o les intervencions, la psicologia dels personatges. L'habilitat d'Assumpció Cantalozella a recrear una determinada atmosfera és ben evident a les seves novel·les anteriors -sobretot a *La ciutat*- i aquí aconsegueix cotes ben remarcables. Un exemple n'és la recomposició escènica dels espais tancats, on la concreció del disseny és resseguida en aquells aspectes més significatius i tòpics d'una burgesia postmoderna.

La complexitat de la trama, amb un considerable al·luvió de personatges, podria fer pensar en una novel·la densa, espesseïda. I, en canvi, *La visita de Truda* ofereix una lectura àgil, fresca, amena. La clau, a part la tècnica de la seqüenciació, la trobaríem en el fet que l'autora ha sabut esporgar totes aquelles referències accessòries -tant en la narració com en la descripció- que, per tant, no ajudarien a definir aquella atmosfera o aquella determinada actitud. Res no hi és sobrer i tot allò que és virtualment significatiu és aprofitat, sempre, però, al servei d'una dinàmica que no perd mai el ritme. Per això, el lector es converteix en espectador que «veu» tant l'acció com el marc escènic, com la psicologia i els mecanismes associatius dels personatges. Un passatge representatiu d'aquesta intersecció de plans és el de la conferència a què assisteix Ignasi Murgadella: les paraules del ponent es creuen amb les divagacions del protagonista. És una experiència que tots hem viscut, però que reproduïda amb habilitat produeix un efecte d'absoluta compenetració text-lector.

Hi ha un fragment que sintetitza la configuració de la novel·la. Un personatge recorda l'observació que li feia un amic: «La vida no està formada d'anys ni de mesos ni de dies; la vida està formada de moments, d'instantis; i en un instant determinat pots jugar-te-la tota i pots viure-la tota també». Semblantment, podem dir que el valor narratiu de *La visita de Truda* es recolza en la captació d'aquells moments, d'aquells instantis que concentren, ells sols, tota la força dramàtica de la novel·la, com aquella imatge televisiva d'un primer pla que, deixada uns instantis en suspensió, marca una inflexió en l'ànim de l'espectador.

Jordi Pla